

NEŠĘ LIETUVIŠKĄ ŽODĮ...KNYGNEŠYS MOTIEJUS GRYBAUSKAS

(pamoka, skirta Knygnešių dienai paminėti)

Literatūros atvira pamoka

6 klasėje

Parengė Jolita Kazareva, lietuvių kalbos vyr. mokytoja

2022-03-16

Pamokos uždavinys

PAŽIŪRĖJĘ SKAIDRES APIE KNYGNEŠYSTĘ,
IŠKLAUSĘ PASAKOJIMĄ APIE KNYGNEŠĮ
MOTIEJŲ GRYBAUSKĄ IR SUSIPAŽINĘ SU
MUZIEJUJE PARENGTA PARODA KNYGNEŠYSTĖS
TEMA, MOKINIAI GEBĖS IŠGIRSTAS ŽINIAS
PRITAIKYTI PRAKTINĖJE VEIKLOJE IR
PASAKYTI BENT 3 FAKTUS APIE KNYGNEŠĮ M.
GRYBAUSKĄ.

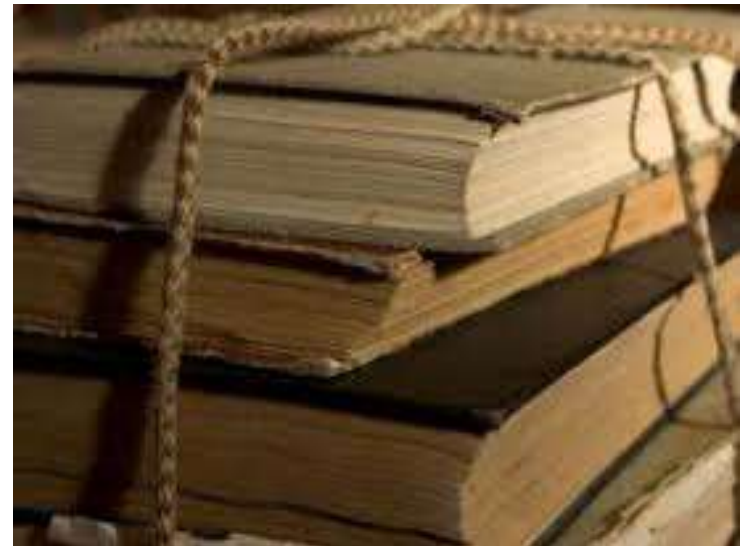
Vertinimas ir įsivertinimas

- Kaupiamieji taškai (2, 1, 0)
- Įsivertinimas internetinėje Kahoot platformoje pamokos pabaigoje.

Knygnešystė – XIX a. Lietuvos istorijos fenomenas, nukreiptas prieš carinės Rusijos vykdytą lietuviškos spaudos ir raidyno draudimo politiką, trukusią 40 metų.

Kovo 16 – oji – Knygnešio diena

Šią dieną Lietuvoje pagerbiami knygnešiai, lietuviškos spaudos draudimo metais (1864-1904) platinę lietuviškas knygas.

Knygnešys Vincas Juška

Knygnešių keliai

Knygnešių keliai

KNYGNĖŠIAI

**UŽGROBĖ KRAŠTĄ NAIKINO
RAŠTĄ
IR SIŪLĖ SAVO RAIDŽIŲ
ŽENKLUS,
BET NEPAKLUSOM SVETELIŲ
NORUI -
MOTULĖ AUDĖ SENU RAŠTU**

Ši Petro Rimšos skulptūra „Vargų mokykla“ tapo mūsų tautos simboliu, įkūnijančiu ir motinos skleidžiamą šviesą, ir protestą prieš rusiškojo imperializmo pastangas sunaikinti lietuvių tautą, jos kalbą ir kultūrą.

Jurgis Bielinis

(1846 m. kovo 16 d. – 1918 m. sausio 18 d.)

Lietuvos knygnešys, publicistas, laikraščių „Aušros“ ir „Varpo“ bendradarbis.

Nuo 1873 m. pradėjo knygnešio veiklą, talkino vyskupui Motiejui Valančiui.

J. Bielinio gimimo diena (kovo 16 d.) minima kaip Knygnešių diena.

Paminklas knygnešiams Kaune

(Skulptorius - Juozas Zikaras)

Skulptūra - knygnešys Jurgis Bielinis (1939 m.)

Vyskupas Motiejus Valančius

(1801-1875)

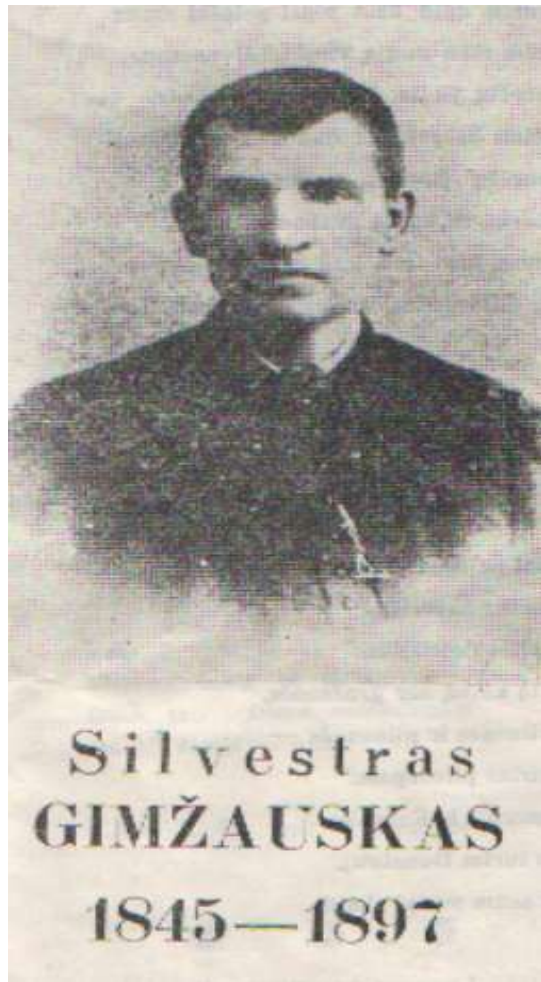
**Žemaičių vyskupas,
švietėjas, rašytojas,
blaivybės sąjūdžio
organizatorius**

**1867 m. sukūręs pirmąją
nelegalią knygnešių
organizaciją**

**Jam dirbant vyskupu visose
valdomose parapijose buvo
įsteigtos
mokyklos (daktorinės),
kuriose lietuviškai vaikai
mokėsi katekizmo. Mokė juos
daktoriai (mokytojai)**

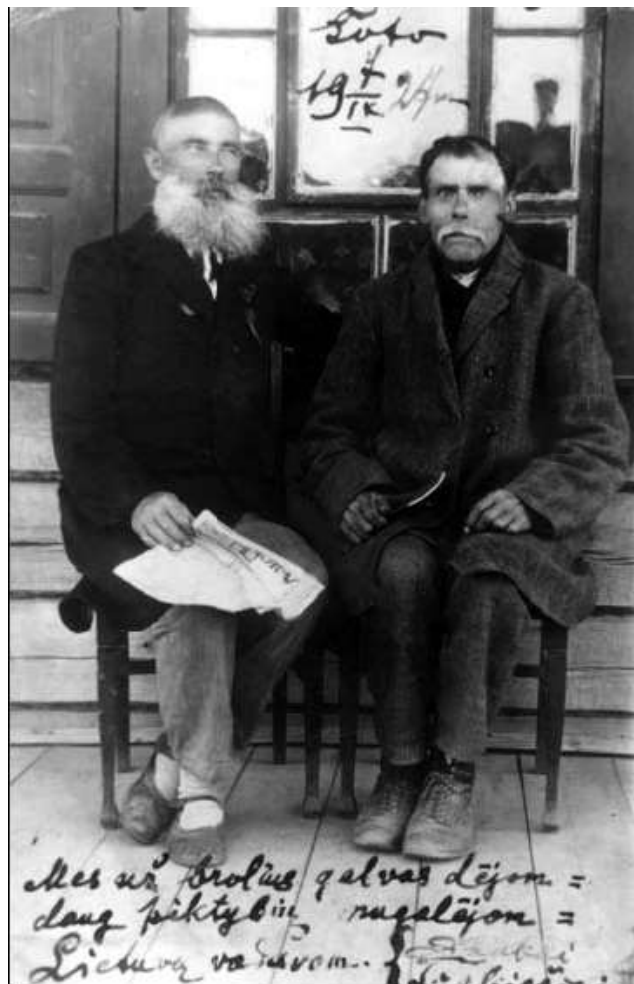

Lietuvybės žadintojas Kietaviškėse

- **Poetas, aušrininkas kun. S. Gimžauskas darbavosi Kietaviškėse nuo 1883-05-14 iki 1884-06-18.**
- **Jis buvo persekiojamas už lietuviškų knygų platinimą.**
- **Jam atvykus, suaktyvėjo mokymas lietuvių kalba.**
- **Čia jis veikiai organizavo knygų platinimą.**

Knygnešys Motiejus Grybauskas

- Motiejus Grybauskas gimė 1857 m. gruodžio 26 d. Gilūšio kaime. Kur, pas ką ir kada išmoko skaityti ir rašyti nežinoma. Tik jis vienas visame kaime tai daryti mokėjo. Sekmadieniais ir švenčių dienomis jų troboje rinkosi aplinkiniai gyventojai, klausydavo skaitymo, kalbėdavo, ginčydavosi. Nemažai lietuvių tuo metu buvo išvažiavę į Ameriką. Iš ten rašė savo giminėms. Ir kiekvienas toks laiškas atsidurdavo Grybauskų namuose. Kas kitas, jeigu ne Motiejus Grybauskas, perskaitys laišką, parašys atsakymą.

Buvo stalius, tad ir reikalingas visur. Tačiau ar taip iš tiesų buvo?

Patys artimiausi šeimos nariai žinojo, kad ir uždarbio grįžęs neparnešdavo, dargi pavargęs ir apiplyšęs grįždavo, o ir įrankių dėžė keistoka buvo – su dvigubu dugnu ir kiauryme viršuje. Ypač padažnėdavo išvykimai pavasari, vasarą, rudenį. Tik žiemą ramiau buvo, sodyboje dirbdavo ratus, roges, lovas ir kitus smulkesnius daiktelius. Augino keturias dukras. Nuo mažens lopšyje linguojamas. Tačiau irgi keistame, taip pat su antru dugnu. Žinojo artimieji, kad grįžęs iš Tilžės ar kitų vietovių, slėpdavo ten lietuviškas maldaknyges, laikraščius, knygeles. Vėliau perduodavo Kietaviškių klebonui, o jeigu reikėjo ilgiau laikyti, slėpė rūsio kiaurymėje, kurią akmeniu užritindavo.

- Pasakojama, kad jau panaikinus spaudos draudimą Motiejus aktyviai dirbo naujos mūrinės bažnyčios statyboje, pats vežė rąstus ir vieną kartą, arkliui pasibaidžius, labai susimušė kojas. Grįžęs namo ilgai sirgo ir nebepasveiko: nepadėjo nei vaistininko vaistai, nei žmonos žolelių nuovirai.
- Motiejus Grybauskas mirė 1928 metų balandžio 24 dieną, palaidotas Peliūnų kaimo kapinėse.
- 1936 metais birželio 14 dieną jam pastatomas paminklas, stovintis iki šių dienų.

**Knygnešiui, lietuvybės žadintojui,
pirmam Kietaviškių šaulių būrio**

šauliui

A † A

**Motiejui Grybauskui
gyvenusiam**

nuo 1857 XII 26 iki 1928 IV 24

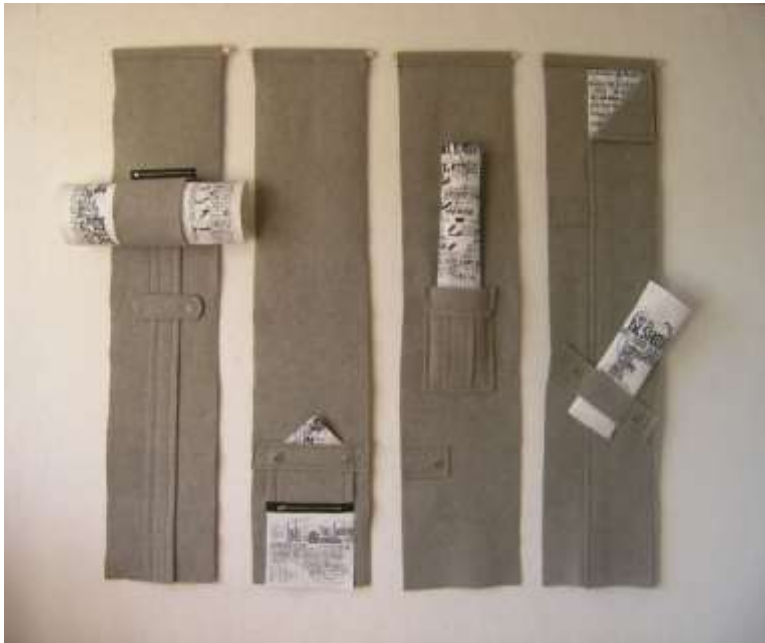
Kietaviškių šaulių būrys

1936 VI 14

Ramybė tau, garbingas lietuvi!

Motiejaus Grybausko sermėgos meninis simbolis, kuris buvo apdovanotas už istorinį įvaizdį. Autorė yra menininkė Zita Inčerauskienė, dabar dėsto meną Telšiuose. Savo kūrinį padovanojo Plungės naujosios bibliotekos interjerui papuošti.

KOPLYTSTULPIS
"Kietaviškėms - 500"
ir knygnešiui
Motiejui Grybauskui

MOTIEJUS GRYBAUSKAS
(1857-1928)

Kietaviškių valstietis knygnešys,
platinęs knygas Kaišiadorių,
Vievio, Žaslių,
Paparčių apylinkėse

SUKURTA KNYGNEŠIO

Tilžės miestelis
Bruku brukavotas
Ašarėlėm apmazgotas.

In Tilžės miestelį
Pėsčiomis vaikščiojau,
Rankoj rožančėlį
Visada nešiojau.

Ant pečių krepšelis,
Rankoj rožančėlis, -
Tai mano darbelis
Rytas vakarėlis.

Per Tilžės miestelį
Išvargęs ir basas
Visada vaikščiojau
Rankoj rožančėlį
Visada nešiojau.

Autore tautodailininkė
Vanda Umbrasienė,
nuotrauka iš mokytojos
D. Gudalienės archyvo

Knygnešys su "Aušra",
nuotrauka iš Kietaviškių
mokyklos muziejaus

Aplankykite kraštotyros muziejaus parodą,
skirtą Knygnešių dienai paminėti (vadovė D.
Gudeliene)

Praktinė veikla

- „Skylėtas tekstas“ metodas
- Pateiktas „skylėtas“ tekstas iš Irenos Kubilienės pažintinio žaidimo sąsiuvinio „Knygnešiai ir daraktoriai“ apie knygnešį Motiejų Grybauską, jį reikia pabaigti rašyti (t. y. įrašyti trūkstamus žodžius).

Įsivertinimas (*Kahoot* internetinėje platformoje)

Knygnešio daina

- Aš už marių žiemavojau
- Ir šaltos žiemos nebojau,
  - O pavasario sulaukęs,
- Linksmas vėl namo aš traukiu.

- Per girias, miškus ir kalnus
- Mano kelias visad valnas,
  - Kelias tolimas be galo,-
  - Net mano širdis apsalo.

Namų darbų skyrimas

- <https://www.youtube.com/watch?v=IYWYY4PtUCI> peržiūrėti vaizdo įrašą ir papasakoti, ką sužinojau apie Spaudos draudimo laikotarpį.